

*Interieur van
het Louis
Couperus
Museum. Foto:
Museumpeil.eu.*

De veiling van de bibliotheek van het Louis Couperus Museum

Tot grote teleurstelling van velen sloot begin 2024 het in 1996 opgerichte museum dat was gewijd aan Louis Couperus. Enkele maanden later werden de boeken uit dit museum geveild, zoals al ruim van tevoren was aangekondigd in bijvoorbeeld de gebruikelijke advertenties van het veilinghuis in het tijdschrift *De boekenwereld*. Evert Veltkamp was erbij en doet voor ons verslag. Daarbij geeft hij ook een mooi kijkje in die voormalige bibliotheek.

Door Evert Paul Veltkamp

Bij de oprichting van het museum werd bepaald dat de unica (handschriften bijvoorbeeld) die het museum zou ontvangen eigendom zouden worden van het toenmalige Letterkundig Museum (nu: Literatuurmuseum). Dat betekent dat deze geen onderdeel uitmaakten van de verkoop van het schriftelijk bezit van het museum dat 19 november 2024 in Haarlem werd geveild. De oprichter van het museum, Caroline de Westenholz, heeft ervoor gezorgd dat het

archief van het museum zelf al in een openbare archiefbewaarplaats is ondergebracht. Ter veiling kwamen derhalve kavels met boeken die soms verre van uniek zijn. Toch waren er enkele bijzondere stukken te koop.¹

Wel moet gezegd dat zo'n veiling nu heel anders verloopt dan in het verleden. Weliswaar vindt de veiling nog steeds plaats in het prachtige pand van Bubbe Kuyper Veilingen te Haarlem, maar tegelijkertijd is de veiling online te volgen via verschillende veilingssites waar dus ook online live geboden kan worden, terwijl mensen online dan ook op een beeldscherm de veilingmeester en de biedontwikkelingen kunnen zien. De meeste biedingen vinden overigens nu online plaats terwijl de veilingmeester, hier veilinghuiseigenaar Jeffrey Bosch, begint met het laagste bod, veelal een van tevoren schriftelijk uitgebracht bod ('commissie'). En dan kan het bieden heen en weer gaan tussen veilingmeester (schriftelijke biedingen), zaal (mensen die fysiek aanwezig zijn) en online (via de veilingssites). Daarmee gaat wel een deel van de oude charme verloren, waarbij je opgetogen of juist teleurgestelde kopers en niet-kopers in de zaal kunt volgen. Je kunt daarbij ook niet meer zien wie je werkelijke 'tegenstander' is bij het bieden: medeverzamelaar, handelaar of openbare instelling. En je weet ook niet meer wie de koper is geweest. En ook bij deze veiling is het maar gissen wie welk begerenswaardig Couperuskavel heeft verworven, ook al kun je, zoals ik die verzamelaars en verzamelingen al tientallen jaren volg, wel een idee hebben van de koper(s). Een veiling vandaag de dag is helaas dus veel minder spannend dan die tientallen jaren geleden was.

Nu naar enkele opmerkelijke aanbiedingen uit de museumcollectie. Op 1 juni 2005 werd bij hetzelfde veilinghuis te Haarlem een onbekende variant te koop aangeboden van de enige tijdens het leven van Couperus verschenen bibliotheek uitgave *De ode*, namelijk de halffinnen editie. Uit onderzoek is gebleken dat daarvan tot nu toe slechts drie exemplaren bekend zijn.² De halffinnen variant was echter al jaren aanwezig in de collectie van het Louis Couperus Museum, maar wordt niet vermeld in het standaardwerk van Van Poppel en Voskuil uit 2006.³ *De ode* is een gewild verzamelobject voor Couperusliefhebbers omdat het de gemakkelijkste manier is om aan een signatuur van de schrijver te komen: er werden 250 exemplaren gesignd, wat deze uitgave niet zeldzaam maakt en exemplaren worden dan ook vrijwel jaarlijks minstens eenmaal aangeboden. Deze halffinnen variant werd echter nu pas voor de derde maal te koop gezet (voor zover bekend) en bracht deze keer € 600 op. Dat is meer dan het laatst verkochte exemplaar, zij het in minder fraaie staat, dat in 2019 te Leiden voor € 450 werd verkocht. Het museum bezat ook een gewoon, ingenaaid exemplaar van

De ode en dat verwisselde van eigenaar voor slechts € 300, een vrij gebruikelijk bedrag voor deze editie.⁴

Veel zeldzamer is de bibliotheekeditie van Couperus' boek *De komedianten*. Hiervan werden 25 exemplaren in rood of grijs suède gebonden, genummerd en door Couperus gesigneerd. Het zeemleer is behoorlijk kwetsbaar en deze band is vrijwel altijd beschadigd, zo ook in dit geval. Sinds 1992 zijn mij slechts vijf verkochte exemplaren bekend waarvan het laatste ook in Haarlem werd verkocht, in 2021 voor € 3.500 (tien jaar eerder werd dat exemplaar daar ook verkocht, maar dan voor € 2.400). Deze keer ging dit exemplaar weg voor 'slechts' € 1.500, maar het was daarmee wel het kavel uit het museum dat het meeste opbracht. Bovendien had dit exemplaar een bijzondere herkomst: het was ooit bezit geweest van Ben Vlieland Hein, zwager (echtgenoot van Couperus' zus Cateau) van de schrijver met het lage exemplaarnummer 3.⁵

Eveneens uit familiebezit kwam een bijbel. Die draagt de signatuur van J.R. Couperus en stamt uit 1911. Deze zou afkomstig kunnen zijn uit het bezit van de broer van Couperus, de Indische bestuursambtenaar mr. John Ricus Couperus (1853-1940), genoemd naar hun beider vader en laatste telg van het in het genealogische naslagwerk Nederland's Patriciaat opgenomen geslacht Couperus, dan wel – waarschijnlijker – van diens gelijknamige, in 1898 geboren neef John Ricus.⁶ Deze bijbel bracht slechts € 50 op. Het was overigens niet de 'echte' of eerste bijbel uit familiebezit: in 1981 werd een familiebijbel geveild, waarin de vader van Couperus de naam van de schrijver optekende na diens geboorte.⁷

Na het overlijden van Couperus-biograaf Frédéric Bastet (1926-2008) werd diens bibliotheek wat betreft boeken van en over Couperus gelegateerd aan het museum. Zo'n 60 boeken van Couperus werden geveild, naast zo'n 50 over Couperus, de meeste voorzien van Bastets ex libris. Aardiger waren enkele door Couperus gesigioneerde boeken die zich in dat legaat bevonden, namelijk twee van de vier deeltjes uit de serie *Van en over alles en iedereen* uit 1915, waarvan de veilingcatalogus nog twijfelt aan de authenticiteit van een van die handtekeningen (deeltje 'Rome'), maar nadere bestudering van dat exemplaar die twijfel geheel wegneemt. Voor slechts € 275 verwierf de nieuwe eigenaar dus twee eigenhandig gesigioneerde boeken van de schrijver zelf.

Ten slotte werd ook nog de bekende houten 'Couperiaanse leesmolen', ontworpen door de eerste conservator van het museum, J.P.A. van Ballegoijen de Jong, geveild. Deze leesmolen werd bij iedere tentoonstelling opnieuw gevuld met 26 bladen met teksten en illustraties rond het onderwerp van de lopende tentoonstelling. Dit curiosum vond een nieuw onderkomen voor € 250. 📖

Noten

1. Zie veilingcatalogus 81 van Bubb Kuyper, Haarlem, 18-22 november 2024, kavelnummers 1491-1533 van en over Couperus. (Het is niet duidelijk of al deze kavels uit het museum afkomstig zijn.)
2. Zie: Evert Paul Veltkamp: 'Een onbekende uitgave van Louis Couperus De Ode'. In: *De Boekenwereld* 23 (2006-2007) 2 (december 2006), p.81-83.
3. Zie: Arnold Pippel & Menno Voskuil: *Het boek van adel, Bibliothele uitgaven van en over Louis Couperus 1919-2006*. Louis Couperus Museum. Den Haag, [2006].
4. Alle bedragen betreffen die zonder veilingkosten van 25,4 %.
5. Zie: Caroline de Westenholz: *Louis Couperus, een verwende vagebond, De geïllustreerde biografie*. Ilias. [z.p.], 2023, p.303.
6. Zie: 'Couperus', in: *Nederland's Patriciaat* 1 (1910), p.86-89.
7. De huidige verblijfplaats van deze bijbel is onbekend. De bijbel wordt vermeld in: Evert Paul Veltkamp: 'Enige aantekeningen bij publicaties over de collectie-Eekhof'. In: *Arabesken* 30 (november 2007), p.40-43.

Alle foto's van de geveilde objecten zijn afkomstig van bubbkuyper.com.